

A népszámlálás nem számháború

7 Motorozik, rollerezik szabadidejében Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek-metropolita, aki a népszámlálással kapcsolatban is határozott állást foglal, vitába szállva az ateistákkal.

Federer könnyei

9 Visszavonult a tenisz történetének egyik legsikeresebb egyénisége. Időnként ugyan dobálta az ütőjét a pályán, játéka mégis földöntúli eleganciát sugárzott.

Amikor nincs átkelés

10 A révátelők sűrűn okoztak csalódást a nyáron, leginkább az alacsony vízállás miatt pihentek a kompok. Ilyenkor a 600 lakosú Vezseny zsákfaluvá vált...

Kötbér vár a tűzifával csalókra (30. oldal)

www.szabadfold.hu • e-mail: info@szabadfold.hu

SZABAD FÖLD

78. évfolyam,
40. szám
2022. október 7.
Ára: 395 forint
Éves előfizetőknek: 286 Ft
2,16 EUR, 204 DIN, 7,9 RON

A magyar vidék lapja

Becsület és bátorság

A Nemzeti Vágjáról írott beszámolóink a 4. oldalon olvasható

Sorsfordító levelek

25 Hogy alakult volna Anglia történelme, ha VIII. Henrik nem ostromolja szerelmes leveleivel Boleyn Annát? Miként számolt be Kolumbusz Kristóf a Karib-térség felfedezéséről? Két évezred számos kiemelkedő személyiségének hivatalos és magánleveleiből szemezgettünk.

Határtalan szenvedély

26 Manapság nem divat, és nem is egyszerű képeslapot gyűjteni. Horváth Zoltán viszont már harmincnégy országból szerzett olyan ritkaságokat, amelyek a magyar emberek, a kultúránk emlékeit, értékeit tükrözik a nagyvilágban.

NEMETH ANDRÁS PÉTER FELVÉTELE

Töretlen hit és jó időzítés

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN ÉLŐ

dr. Ács J. Zoltán közgazdászprofesszor a minap a Mathias Corvinus Collegium Budapest Summit című konferenciáján vett részt Budapesten. Szokás őt a vállalkozó szellem keresztapjaként is emlegetni, kutatásai középpontjában az egyéni innováció és a vállalkozásfejlesztés áll.

– Az ön életútja Ausztriából indult. Mennyi emléke maradt a gyermekkoráról?

– Villachban születtem, de Ausztriából már csak néhány dologra emlékszem. Élesen látom magam előtt, ahogy a szüleim azon vitakoznak, maradjanak-e Európában vagy menjenek az Egyesült Államokba. Anyai nagyapám, Kárpáti Károly ugyanis még 1950-ben kiment Clevelandbe, ahová munkalehetőség nélkül nem lehetett kijutni. Nagyapám ezért küldött egy állásajánlatot anyám részére, így mehetünk volna utána mi is.

– Mi tartotta vissza önöket?

– Édesapám, aki huszár volt, és jogászként dolgozott, egész életében egy dolgot szeretett volna: Magyarországot felszabadítani. Ő nem akart Amerikába menni. Édesanyám azonban átlátta, hogy három gyermekkel nem maradhatna a menekülttáborban, ahol én is születtem. Hat évig éltünk ott, végül 1952 februárjában jöttünk el onnan. Ekkor azonban még Ausztria is megszállt ország volt. Édesapám a négy megszállási övezetből az angol részlegen dolgozott. Egyszer megkérdeztem tőle, milyen volt az angolokkal dolgozni, ő diplomatikusan így válaszolt: „A tea nagyon finom volt!”

– Milyennek látta Amerikát?

– Ötéves koromban érkezettünk Clevelandbe, ahol a szüleim egyik legnagyobb gondja volt, hogy hívják adjanak bennünket iskolába. Mindent megtettek, hogy mindhárom gyermeküket katolikus intézménybe írassák, ahol komoly, színvonalas oktatás folyt. Eppen ezáltal tudtuk végül megtartani a magyarországi hagyományokat, otthon pedig csak magyarul beszélünk. Szüleim mindketten nagyon szerették a hazájukat, őrizték a magyarságukat az Egyesült Államokban is. Clevelandben egy kétszobás lakásban kezdtük el az ottani életünket. Nem messze tőlünk egy kis étterem is működött, ahol ebédre kaptam egy hamburgert, ami rettenetesen ízlett. Egy héttel később próbáltam egyedül kérni, de nem tudtam jól kiejteni mást, csak hogy ham... Kaptam is egy sonkás szendvicset. Ezek voltak az első emlékeim. Két és fél évvel az érkezésünk után tanultam meg angolul. Édesapámnak nehezege ment a nyelvtanulás, pedig a francia-német-latin tudása

megvolt, de ő érzelmileg elzárkózott az angol nyelvtől.

– Mi érdekelte őt igazán az iskolai évek idején?

– Kisdíakként már a '60-as évek végén láttam, hogyan változott körülöttem a város. Később foglalkoztatott Európa történelme is, a háborúk, a gazdasági nehézségek. Azon töprengtem, hogy Amerikában vajon mit csináltak másképp. Végül két dologra jöttem rá: egyrészt Amerikában nem volt feudalizmus, Európában pedig a feudalizmus elleni törekvések alakították a történelmet. Másrészt pedig megérttem, hogy Európában nem bíznak az egyéniség erejében, Amerikában viszont igen. Ez utóbbi adta az alapot a kulturális fejlődéshez.

– Látja, mégis egy magyar fiatalember ébredt erre rá, nem pedig egy helyi diák!

– Talán azért, mert mint külföldi, én nem voltam túl közel az ottani dolgokhoz. Amikor aztán New Yorkba mentem egyetemre (a The New School for Social Research-re), a munkásoközégből hírtelen az elit világába érkeztem. Olyan érzés volt ez, mintha megütöttem volna a főnyereményt a lottón.

– Melyik tanára volt a legnagyobb hatással önre?

– Négy ilyen oktatóm is volt. A The New School volt akkoriban a legbaloldalibb egyetem Amerikában. Itt úgy gondolkodtak, hogy a kapitalizmust hamarosan felváltja a szocializmus, a szabadpiacot a tervgazdálkodás, és a világ ettől boldogabbá válik. 1970-ben Amerika elvesztette a vietnami háborút, a feministák mozgalmat indítottak, tombolt az energiaválság, az amerikai gazdaság stagnált. Ezért tűnt a szocializmus a legvalószínűbb jövőképként – a híres közgazdász, Joseph Schumpeter ezt vizionálta. Az egyetemen eközben négy, számomra meghatározó tanár egyengette az utamat: Steven Haimmer, Robert Heilbroner, Edward Nell és a magyar származású Thomas Vietorisz. Vietoriszzal nagyon jó barátok lettünk, ő hitt bennem. Én pedig az egyetemi évek alatt értettem meg, hogyan működnek a világban a gazdasági folyamatok magas szinten.

– Mi volt az, ami az ön gazdaságról vallott elméletét megalapozta?

NEMETH ANDRÁS PÉTER FELVÉTELE

– Az amerikai gazdaság változó szerkezete címmel írtam meg a szakdolgozatomat. De ez egy elméleti szempontú munka volt, amit nem tudtam megvédeni, mert nem voltak mérési eredményeim. Azt mondták, a téma jó, de alá kell támasztanom az elméletemet. Andrew Capitan segített ekkor nekem, aki iskolatársam volt, és befektetési bankként dolgozott a Wall Streeten. Azt mondta: „Zoltán! Menj el a könyvtárba, szedd össze 10-20 cég statisztikáit, a pénzügyi változásait, és dolgozd fel azokat!” Egy évig dolgoztam ezen, és amikor az acéliparról szóló részt írtam, ráébredtem a Clevelandben látottak után, hogy az acélipart az újonnan alapított kisvállalkozások fogják megmenteni: egy forradalmian új technológiát használtak ugyanis, a folyamatos öntés gyorsabb és hatékonyabb módszerét. Ezek a kisvállalkozások fel tudták venni a versenyt a nagyokkal, sőt még a japán acéliparral is.

– Hogyan fejlesztette tovább ezt a teóriát?

– 50 éve történt ez, s azóta a kisvállalkozások, a vállalkozásfejlesztés jelentőségét kutattam, kutatom. Az acélipar változásával kapcsolatos újdonságot rajtam kívül mások is felismerték, de én voltam az egyetlen, aki azt vallotta, hogy ez egyben egy új ipari forradalmat jelent. 1985-ben Berlinbe mentem az akkori Nemzetközi Menedzsment Intézetbe, a mai WZB Kutatóintézetbe. Itt tudtuk 6 millió váll-

lat gazdasági adatait feldolgozni az elkövetkező években, innen indítottunk el három közgazdasági szaklapot. Kimutattuk, hogy az amerikai gazdaságban a fejlődés motorjai a nagyvállalati iparágak, de azokon belül a kisvállalkozások biztosítják az invenciót – az IBM története kiváló példája ennek. A '90-es években aztán Amerikában, az Iparfejlesztési Minisztériumban voltam vezető közgazdász.

– Miért kezdett jótékonykodással, filantrópiával foglalkozni?

– A kapitalizmus a vállalkozásokról szól, amelyek megalapozták a vagyont, a jólétet, ugyanakkor a jótékonyagságról is. Az utóbbi pedig nem más, mint a vagyon visszaforgatása a társadalomba, amivel lehetőségeket teremtünk. Ezen a gondolati alapon indultam el, és legalább egy évig kutattam, míg rátaláltam a Great American Fortunes című kötetre. Ezt olvasva jöttem rá, hogy a jótékonykodással foglalkozó pénzemberek, mint Andrew Carnegie, hogyan építették fel az életüket. Carnegie elve ez volt: fiatalon tanuljon az ember annyit, amennyit tud, középkorúként keresen pénzt, idős korában pedig forgassa vissza ezt a társadalomba!

– Ön az utóbbi években itthon is sokszor megfordult, a Pécsi Tudományegyetemen is tervénykedik. Milyennek látja a magyar gazdaság helyzetét?

– 2000-ben hoztam Magyarországra a világ országainak váll-

kozásait kutató gazdasági hálózat, a GEM projekt anyagait. Varga Attila tanítványom ismertett meg Szerb Lászlóval, vele kezdtünk együtt dolgozni Pécsen. Akkor már láttam, hogy Magyarország elköltötte minden pénzét az 1980-as és '90-es években. Itt nem volt tőke. Ha minden meglévő értékünket felhasználjuk, de nem fektetünk be újra, akkor külföldi tőkére van szükség. Magyarország ezért lett komoly befektetői központ, például az autóiparban is, ezt az erőt jeleníti itt a német tőke. Működik ugyan három komolyabb cég, az OTP, a Mol és a Richter, de vállalkozásfejlesztésre és technológiai fejlesztésre is szükség lenne. Ehhez a gazdasági háttér még hiányzik.

– Mi lehetne a megoldás?

– Mindent meg lehet oldani, de ehhez négy dolog szükséges: kultúra, intézményrendszer, magasan képzett fiatalok, valamint a mindenkori kormány szándéka. Az a helyzet, hogy a középosztályból érkező legokosabb és leghatékonyabb fiatalok elmentek Magyarországról a legjobb európai egyetemre. Őket kellene ide visszahozni – ezt a mindenkori országvezetésnek be kell látnia. A harmadik sarokpont: a világ tudományos hálózatába be kell illeszteni Magyarországot, mert itt nincs világszínvonalú egyetem, pedig szükség lenne rá. Úgy vélem, ez a mostani kormány nyitott erre. A fiatalok pedig sokan szeretnék ide visszajönni. A tudományos hálózat hagyományos alapzata pedig megvan, hiszen az ország a XX. század elején a tudományos világ csúcán állt.

– A mezőgazdasági területen lát-e lehetőséget a fellendülésre?

– A mezőgazdaság azért fontos, mert az élet három dolog köré szerveződik: mit eszünk, mit iszunk és milyen levegőt szívunk be. Ami a feldolgozott élelem problémájának megoldását illeti, ezen a területen Magyarországnak vezető szerepe kellene legyen. A mezőgazdasági hagyományok, a híres magyar konyha is alapot ad ehhez. Hiszen ma az emberiség számára nem a klímaváltozás vagy az energiahiány jelenti a legnagyobb veszélyt, hanem a rossz étkezési kultúra! A mesterséges élelem, amelyek – ahogyan egyik könyvemben megírtam – olyan rossz minőségűek, hogy megbetegítik az embereket. Csak Amerikában ez okozza, hogy évente a gazdaság 5 százalékát orvosi kiadásokra kell fordítani! Szerintem e téren Magyarországra fontos feladat vár. Irányítania kellene, szembemennie a mesterséges élelmiszeriparral, és elmagyarázni, hogy miért fontos az egészséges táplálkozás. A világot elnézve, ez hamarosan központi kérdéssé válik.

L. Fábrián Anikó